

Bakalářská práce

2022

Renáta Borčová

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

*Operace „Kovboj“ a operace americké armády na Domažlicku
na jaře 1945*

Renáta Borčová

Plzeň 2022

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanistika

Bakalářská práce

**Operace „Kovboj“ a operace americké armády na
Domažlicku na jaře 1945**

Renáta Borčová

Vedoucí práce:

PhDr. Jan Lhoták, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2022

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen
uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2022

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce PhDr. Janu Lhotákovi, Ph.D. za jeho ochotu, vstřícnost a cenné rady.

Obsah

OBSAH	6
I. ÚVOD	7
II. OSVOBOZENÍ ZÁPADNÍCH ČECH AMERICKOU ARMÁDOU	10
II.1. PŘÍCHOD AMERICKÉ ARMÁDY DO ČESKOSLOVENSKA.....	10
II.2. DOBYTÍ CHEBU	11
II.3. SITUACE V PLZNI PŘED OSVOBOZENÍM	13
II.4. OSVOBOZENÍ PLZNĚ	15
II.5. DEMARKAČNÍ LINIE	17
III. OSVOBOZENÍ DOMAŽLICKA	19
III.1. TRANSPORT SMRTI V NÝŘANECH	19
III.2. HOVOR GENERÁLOVI PATTONOVI	20
III.3. OSVOBOZENÍ DOMAŽLIC	20
IV. OPERACE KOVBOJ.....	24
IV.1. HISTORIE VOJENSKÉHO HŘEBČÍNA HOSTOUŇ	24
IV.2. VSTUP AMERICKÝCH VOJSK DO HOSTOUNĚ.....	26
IV.3. ALOIS PODHAJSKY	26
IV.4. GUSTAV RAU A IDEA DOKONALÉHO KONĚ	27
IV.5. RUDOLF LESSING	29
IV.6. HUBERT RUDOFSKÝ.....	29
IV.7. COL. CH. H. REED A SETKÁNÍ S DR. LESSINGEM	30
IV.8. OBSAZENÍ HŘEBČÍNA	31
IV.9. PŘED EVAKUACÍ KONÍ	35
IV.10. EVAKUACE KONÍ	36
IV.11. SETKÁNÍ REEDA A PODHAJSKÉHO	37
V. ZÁVĚR	39
VI. SOUPIS POUŽITÉ LITERATURY	41
VI.1. LITERATURA.....	41
VI.2. INTERNETOVÉ ZDROJE	42
VII. RESUMÉ	44

I. Úvod

Osvobození západních Čech americkou armádou bylo dlouhá léta tématem, o kterém se nesmělo mluvit. Tak to samozřejmě bylo i v městečku Hostouň. V Hostouni ale udělala americká armáda službu, na kterou milovníci a chovatelé koní z tohoto regionu nikdy nezapomněli. Totéž platí o občanech města a lidech z okolí. Pro ostatní to byla malá a bezvýznamná operace, pro koňský svět však znamenala záchranu budoucího chovu. Ve Spojených státech amerických je Operace Kovboj známější než v České republice.

Na události druhé světové války se nesmí zapomínat. Důkazem, že lidé nezapomněli, jsou i oslavy osvobození po celé České republice. Přímo v Hostouni se takové oslavy pořádají každoročně. Pamatuji si, jak jsem já sama jako malá jela s průvodem na koni a lidé se mě ptali, proč mezi americkými automobily jedeme i my na koních. A já věděla jen, že zde byli zachráněni nějací koně právě Američany. Souvislosti s tímto činem mi ale nebyly známy. Smutné je, že v USA je na toto téma mnohem více dostupné literatury než u nás. Byl zde dokonce natočen i film s názvem *Miracle of the White Stallions*, který, přestože se řada skutečností v něm neztotožňuje s historickou skutečností, odráží sílu historického povědomí. V mé práci se nesnažím nalézt nové informace, ale spíše dát dohromady ucelený přehled, po jehož přečtení každý pochopí důležitost a význam tohoto činu.

Cílem této práce je tedy shromáždění a shrnutí všech dostupných informací o Operaci Kovboj, a to na základě syntézy a kvantitativní analýzy. Bakalářská práce bude rozdělena do tří kapitol. První část bude ve shodě s titulem práce zaměřena na základní rámec osvobozovacího procesu na západě Čech. Krátce shrnu některé události z osvobozování západních Čech americkou armádou, zejména příchod Američanů na území Československa a osvobození měst Chebska, které bylo součástí tehdejších Sudet. Poté pozornost přenesu na osvobození Plzně. Nezapomenu ani na popis demarkační linie, která byla pro postup Američanů důležitá a sehrála nemalou roli při rozhodování o samotné Operaci Kovboj.

Ve druhé kapitole se zaměřím na tentýž fenomén, jen přímo na Domažlicku. Zmíním transport smrti, který Domažlickem projížděl, a stejně tak bude zmíněn i hovor generála Pattona, jenž žádal povolení pro vstup na Domažlicko. Jedna z podkapitol popisuje příchod amerických vojsk do Domažlic.

Poslední kapitola se bude věnovat samotné Operaci Kovboj a širokému kontextu v lokální perspektivě. Kapitola bude rozdělena do několika podkapitol, ve kterých je nejprve shrnuta historie hostouňského hřebčína. Ta velmi ovlivnila rozhodnutí, proč právě v Hostouni byli takto důležití koně. Vysvětlím důvod tak velkého chovu koní a popíši průběh jejich evakuace. Popsán bude i vstup amerických vojsk do Hostouně. Důležitou roli při záchraně koní sehrál Alois Podhajský. Proto jemu a Vídeňské jezdecké škole, s ním spjaté, věnuji další část své práce. Následně popíšu Gustava Raua a jeho chovatelské záměry, které měly velký vliv na chov koní po celém světě. Byl to právě Gustav Rau, jehož osobnost je spojena s obnovením chovu koní v Polsku. V Osvětimi se nacházel hřebčín SS, kde Rau prosadil chov holštýnských koní. V Německu je na něj dodnes vzpomínáno nejen v souvislosti s chovem koní, ale také v souvislosti s vývojem jezdeckého sportu. Byl jedním ze zakladatelů olympijského výboru pro jezdectví v Německu. Neopomenu ani takové osobnosti jako jsou slavný Reed či veterinář Lessing. Bez nich by se Operace Kovboj neuskutečnila. Práce bude zakončena detailním popisem samotné evakuace koní z hřebčína v Hostouni.

Práce je založena na studiu literatury. Primární nevydané prameny se bohužel nepodařilo dohledat, spádový Státní okresní archiv Domažlice neidentifikoval pro práci žádné relevantní zdroje. K hostouňskému hřebčínu existuje archivní fond s písemnostmi až od 60. let 20. století, tj. pro téma práce irelevantní. Lepší situace není ani ve spisovně Městského úřadu v Hostouni.¹ Navštívila jsem i Muzeum plukovníka Reeda („Reed Museum“) ve Vilsecku, které mapuje historii 2. jezdeckého pluku. Bohužel se v něm nachází převážně

¹ Při návštěvě radnice mi bylo sděleno, že stejně jako nacisti ničili dokumenty z koncentračních táborů, činili tak i s dokumenty ohledně hřebčína v Hostouni. Po roce 1945, kdy do Hostouně přišla Rudá armáda, bylo vyžadováno, aby zásluhy za záchranu koní byly připisovány právě Rudé armádě. O Američanech se mluvit nemohlo.

artefakty, přesné informace o Operaci Kovboj nikoliv. Literatury k osvobozovacím procesům je dostatek, bohužel k samotné Operaci Kovboj je dostupných zdrojů málo. Literatura týkající se Operace Kovboj je převážně populárně naučná a populární. Čerpat informace jsem tedy mohla pouze z vydané literatury a několika amerických internetových zdrojů. Hlavním publikovaným zdrojem, z něž budu vycházet, je tak kniha *Dokonalá rasa*², kterou sepsala Elizabeth Letts. Dílo dopodrobna zaznamenává průběh Operace Kovboj. Autorka měla k dispozici rodinné dokumenty a americké archivní materiály. Dalším použitým dílem je kniha *Zachraňte koně!*³, rovněž popisující a doplňující průběh operace. Doplňkově využiji německé a holandské zdroje, které tuto událost popisují a najdou se v nich informace a detaily, které v amerických zdrojích chybí. Například dílo nizozemského spisovatele Franka Westermana, popisující fakta z jeho cest po stopách lipicánů. K tématu o osvobozovacím procesu bude hlavním zdrojem dílo *...A přinesli nám svobodu*⁴, které je spíše sbírkou fotografií. Zároveň se ale dopodrobna zaměřuje na proces osvobozování v jednotlivých městech, zejména na Chebsku, Chodsku, Klatovsku a Plzeňsku. K doplnění informací a detailů k tématu použiji dílo *Po stopách osvobození, Svoboda nebyla zadarmo*⁵, které navazuje na Roučkovu práci a bylo sepsáno k příležitosti 75. výročí osvobození Plzně a jihozápadních Čech americkou armádou. Obsahuje fotografie, vzpomínky a zápisky válečných veteránů. Většinu publikací k tématu osvobozovacího procesu pak tvoří převážně brožury vydávané k výročí osvobození. Velkým pomocníkem při psaní celé práce mi byla kniha *Válka mýma očima*⁶, která obsahuje Pattonovo vyprávění o tažení v Evropě, psané přímo na místě.

² LETTS, Elizabeth. *Dokonalá rasa*, Jihlava 2017.

³ FELTON, Mark. *Zachraňte koně!* Brno 2019.

⁴ ROUČKA, Zdeněk. *...A přinesli nám svobodu*, Plzeň 2005.

⁵ FOUĐ, David. FOUĐ, Karel. ROLINGER, Ivan. *Po stopách osvobození, Svoboda nebyla zadarmo*, Plzeň 2020.

⁶ PATTON, George S. *Válka mýma očima*, Praha 1992.

II. Osvobození západních Čech americkou armádou

II.1. Příchod americké armády do Československa

První americkou jednotkou, která přešla československou hranici, byla 90. pěší divize ze 3. praporu 358. pluku. Stalo se tak 18. dubna 1945. Vůbec prvním vojákem, jenž na naše území vstoupil, byl zpravodajský důstojník Merrill B. Rudes. Prvním cílem amerických vojáků bylo malé městečko Hranice. Dvě průzkumné skupiny ho dobyly téhož dne, kdy poprvé americká vojska vstoupila na československé území. V městečku se ukrývalo asi 3000 uprchlíků. Americký velitel chtěl zabránit krveprolití, proto požádal o kapitulaci. Mělo se jednat o vyvěšení bílých prostěradel a složení zbraní přesně ve 14.00 hodin na určené místo. Nestalo se tak, proto američtí vojáci započali střelbu. Dělostřelectvem byla zasažena textilní továrna a čtyři osoby byly zabity.⁷

Chebsko bylo častým cílem hloubkových letců, útočilo se na kolony vozidel, železnice a kontrolovaly se i přesuny po cestách. V Sudetech se nacházelo větší město Aš, které jako další leželo Američanům v cestě. Bylo obýváno 32 000 Němci. Ve městě nastal chaos, občané v čele se starostou Richardem Doblem požadovali kapitulaci. To ovšem podplukovník Weiner nechtěl dopustit, dle něj měla být Aš bráněna za všech okolností. Dne 19. dubna nečekaně do Aše přijel generál Obstfelder, ten vyžadoval také maximální obranu města. Aš nebyla lhostejná ani župnímu vedoucímu Konradu Henleinovi a stejně tak i organizačnímu vedoucímu NSDAP Georgovi Wollnerovi, ti okamžitě přikázali stavbu barikád.⁸ Němečtí obyvatelé panikařili a funkcionáři NSDAP museli civilisty uklidňovat, že se jedná pouze o cvičení. 11. dubna padly na Aš první americké bomby, zasáhly zbrojařskou továrnu E.M.A.⁹ Hlavní roli v dobývání tohoto města hrála především 2. jízdní průzkumná skupina velitele Col. Reeda. V Aši sídlilo přibližně 800 německých mužů. Župní velitel Konrad

⁷ ROUČKA, *A přinesli nám svobodu*, nestránkováno.

⁸ ROUČKA, *A přinesli nám svobodu*, nestránkováno.

⁹ ROUČKA, *A přinesli nám svobodu*, nestránkováno.

Henlein přikázal Aš bránit za každou cenu. Američané poslali ve 14.00 hodin ašskému starostovi depeši, ve které přikazují předání města bez boje a to do 45 minut.¹⁰ „Nepřeji si žádné ztráty obyvatelstva a poškození města. Když do 14.45 hodin nebude město vydáno, dám ho bombardovat děly i letadly, dokud se nevzdá. Samo město si může připsat následky.“¹¹ Město vydáno nebylo, a tak Američané 20. dubna 1945 zaútočili. Při útoku na město padli první američtí vojáci na československém území, a sice tři z 42. jezdecké eskadrony. 4 vojáci byli zraněni. Boje o Aš trvaly až do sedmé hodiny večerní. Na straně nepřítele padlo 100 mužů, 250 jich bylo zajato. Oblast Aše se stala operačním prostorem americké 97. pěší divize.¹²

II.2. Dobyetí Chebu

K prvnímu většímu střetu mezi Američany a německými nacisty na československém území došlo 25. dubna v Chebu. Cheb byl pro německé vojáky „pevností“, která měla uzavřít Američanům vstup do Čech. Cílem německého vojska bylo přesměrovat americké vojsko na přechody v Českém lese a na Šumavě. Ty by snadno zatarasili a znemožnili by tak příchod amerického vojska.¹³

25. března se uskutečnil první nálet na Cheb, zabito bylo 118 lidí. Nálety na Cheb se uskutečňovaly především kvůli letišti a továrnám, které se v něm nacházely.¹⁴ 8. dubna Američané udeřili náletem na chebské nádraží. V Chebu nastal chaos a Němci se rozprchli. Hned druhý den po náletu vydal starosta Chebu Schneider nařízení, že nikdo nesmí město opustit a všichni musí být připraveni město bránit. Stejně jako v případě Aše i zde vydal Konrad Henlein

¹⁰ FOUĐ, David. FOUĐ, Karel. ROLINGER, Ivan. *Po stopách osvobození, Svoboda nebyla zadarmo*, s. 75–76.

¹¹ ROUČKA, A *přinesli nám svobodu*, nestránkováno.

¹² FOUĐ, David. FOUĐ, Karel. ROLINGER, Ivan. *Po stopách osvobození, Svoboda nebyla zadarmo*, s. 75–76.

¹³ LINDA, Petr. *Patton byl váš nejlepší, Praha 1991*. s. 118.

¹⁴ CHMELÍKOVÁ, Jitka. *Osvobození=Liberation Cheb 1945, Cheb 2005*. s. 23.

rozkaz, že Cheb musí být udržen za každou cenu. Nad město byly vyslány americké letouny, které vyhazovaly letáky se vzkazem, aby se město vzdalo.¹⁵

Němci se vzdát odmítli. 21. dubna naposledy svolali městskou radu. Občané byli vyloženě vyzváni k vyrabování města 22. dubna, s tím, že se nic nesmí dostat do rukou Američanů. Po vyrabování přibližně 20 domů byly domy vyhozeny do vzduchu. 24. dubna do města přijížděly první americké průzkumné oddíly 97. pěší divize. Ještě před městem došlo k prvnímu střetu americké a německé armády. Mezitím chebský starosta dr. Janka ještě prosil Konrada Henleina, aby historické město přenechal Američanům bez boje. Jeho prosby nebyly vyslyšeny.¹⁶

25. dubna se Američanům povedlo vyslechnout německého zajatce a zjistili, že je v Chebu čeká organizovaná obrana.¹⁷ K bombardování Chebu nedošlo, bylo využito jen dělostřelectvo a minomety. Do šesté hodiny večerní vstoupily americké jednotky do středu města. Vzpomínka Toma Morgana: „*Setkali jsme se s ohromující nepřátelskou palbou z malých ručních zbraní vedenou z hlubokého zářezu železniční trati. Bojovalo se i za trati. Měli jsme padlé...*“¹⁸ Němečtí vojáci se převlékali do civilních obleků, aby je Američané nezajali. Přestože 25. dubna po devíti hodinách bojů prohlásili Američané město za obsazené, k úderu došlo ještě 26. dubna. Major Geissler dal vyhodit do povětří Červený most a při cestě s novými rozkazy se střetnul s americkým tankem. Major Geissler byl zneškodněn kulometnou dávkou. Po smrti velitele obrany města Geisslera byla funkce předána dr. Jankovi. Dr. Janka, radní Otto Seiler a Ernst Bartel podepsali kapitulaci a dali vyvěsit bílé prapory.

Konrad Henlein nechtěl tuto situaci přijmout a uprchl na lovecký zámek Kladská, kde zformoval zbylé jednotky SS. Ještě 28. dubna se pokusil o protiúder a získání Chebu zpět. Američané byli překvapeni a donuceni k lehkému ústupu,

¹⁵ ROUČKA, A *přinesli nám svobodu*, nestránkováno.

¹⁶ ROUČKA, A *přinesli nám svobodu*, nestránkováno.

¹⁷ ROUČKA, A *přinesli nám svobodu*, nestránkováno.

¹⁸ D FOU, David. FOU, Karel. ROLINGER, Ivan. *Po stopách osvobození, Svoboda nebyla zadarmo*, s. 89–91.

nepřítel byl ale nedaleko Podhradu zastaven a zničen. Celkem v bitvě o Cheb padlo 52 amerických vojáků, dalších 150 bylo zraněno.¹⁹

Konrad Henlein byl poloviční Čech, během války působil jako župní vedoucí v Sudetech. Nepatřil do nacistické špičky, během války aktivně nevystupoval, a přesto jeho jméno roku 1945 bylo na spojeneckém seznamu předních válečných zločinců. Byl naprostým zastáncem připojení a ponechání Sudet Německu. Američané Henleina zatkli u města Loket, vyslýchali ho, ale odmítal se s nimi bavit. 10. května Henlein spáchal sebevraždu, podřezal si žíly rozbitým sklíčkem ze svých brýlí.²⁰

II.3. Situace v Plzni před osvobozením

V Plzni byly vojáci 46. pěší divize pod vedením generálmajora Wilhelma von Waldenfelse. Tato posádka Wehrmachtu zůstala v Plzni po celou dobu okupace. Posledním generálem v Plzni byl Georg von Majewski. Od léta roku 1942 byla dokonce Plzeň prohlášena za město s úřední německou řečí.²¹

Na jaře roku 1945 byl v Plzni napjatý klid, nacistické vlajky všude pověšené, panoval strach z gestapa, doprava byla ochromená... 1. května začaly kolovat zprávy o Hitlerově pádu. Vystoupení proti nacistům bylo naplánováno na 7. května. Už 4. května začaly z ulic města mizet německé cedule a ráno 5. května začal převrat. Od doby, kdy se v rádiu řeklo: „*Je sechs hodin!*“ se vysílalo česky. Čeští obyvatelé začali nosit na oblečení trikolóru, ničit německé obchody a útočit na Němce. Policejní hlídky odzbrojovaly Němce a rabovaly jejich automobily. Na plzeňském náměstí byl transparent s nápisem „Führer befiehl, wir folgen!“²², který několik lidí zapálilo. Ulicemi pochodovaly davy a zpívaly československou hymnu, z kostela visely státní vlajky.

Skupina civilistů 5. května v 10.45 hodin převzala moc nad radnicí. Jindra Krejčík se postavil do čela Národního výboru, byl si vědom, že jestliže chce

¹⁹ ROUČKA, A *přinesli nám svobod*, nestránkováno.

²⁰ EMMERT, František. *US ARMY v Československu 1945*. Praha 2020. s.109

²¹ SKÁLA, Adama a spol. *Dějiny města Plzně 3*. Plzeň 2018. S. 68.

²² Vůdce rozkáže, my poslechneme!

zabránit krveprolití v ulicích, je nutné se spojit s vojenským velením. Na německé komandantuře se uskutečnilo dvouhodinové jednání, při kterém se přel vojenský velitel Plzně generál Georg von Majewski a zástupce Národního výboru dr. Karel Křepinský o to, kdo je pánem města. „*Hovoří Plzeň, svobodná Plzeň hovoří. Voláme vás, občané města Plzně a celých západních Čech. Oznamujeme vám, že jsme se zbavili nadvlády Němců a jsme svobodní!*“ Tato slova se ozvala v éteru ve 12.35. Po celé Plzni docházelo k přepadávání, provokacím a odzbrojování německých vojáků. České policii a povstalcům chyběly zbraně a munice, proto docházelo i k odzbrojování německých posádek protiletadlového střelectva. Takové akce se neobešly bez konfliktů a raněných. Po čtvrté hodině odpolední došlo k dalšímu jednání Národního výboru s generálem Majewskim. Majewski požadoval ochranu jeho vojska, vrácení ukořistěných zbraní a uvolnění cest německým civilistům do Sudet. Strana Národního výboru lživě tvrdila, že disponuje silou 20 000 ozbrojených členů Národní stráže a Revolučních gard a je v kontaktu s americkým Eisenhowerovým štábem. Z Plzně vyjížděly spojky se žádostí o pomoc, a to na směr Domažlice, Klatovy a Tachov. U Tachova se spojka sešla s americkou 16. obrněnou divizí, která přislíbila ranní postup na Plzeň.

Mezitím v Plzni německé jednotky začaly posilovat své pozice. Zkušené oddíly SS utvořily několik kulometných hnízd přímo v centru města. Budovu hlavní pošty Němci obsadili. Během povstání v Plzni bylo zraněno téměř 50 lidí, 18 lidí zahynulo.²³

Podobná situace panovala i v Klatovech, ve kterých docházelo ke střetům s jednotkami Volkssturmu. Tyto jednotky byly nakonec odzbrojeny německými vojáky. V Klatovech při těchto střetech přišlo o život 10 civilistů²⁴

²³ ROUČKA, A *přinesli nám svobod*, nestránkováno.

²⁴ JIRÁK, Jan. *Osvobození Klatovska 1945-1995*, Klatovy: Okresní muzeum, 1995, nestránkováno.

II.4. Osvobození Plzně

Situaci v prvních květnových dnech vhodně charakterizují slova paní Marie Bártové: *„No, osvobození jsem zažila ve Lnářích, to tehdy přišli Američani, tak jsme je šli přivítat. Já jsem se seznámila s jedním tím vojákem, já jsem uměla německy, on uměl trochu česky a trochu německy, tak jsme se domlouvali. To jsou nejkrásnější vzpomínky toho osvobození. Pak ovšem přišla těžká doba, když jsem byla překládána z místa na místo, například do Kladrub, kde se teprve obnovovala česká škola, co jsme tam byli – to bylo pohraničí. To byl protektorát. Tam se těžko začínalo.“*²⁵

6. května v 8.15 ráno mohli obyvatelé jásat. Američané přijeli do Plzně. Jako první dorazily tanky předvoje plukovníka Nobleho ze 16. obrněné divize a od Klatov přijížděli vojáci Robertsonovy 2. pěší divize.²⁶ Během cesty do Plzně se setkala americká vojska s nepřátelskou palbou. Stalo se tak v Kozolupech. Ze 16. obrněné divize padl jeden příslušník. 16. obrněná divize patřila do bojového uskupení B. Celá tato skupina se do palby dostala ještě na západním okraji Plzně. Tyto jednotky likvidovaly nepřátelský odpor až do odpoledních hodin. Taktické skupině „A“ bojového uskupení „B“ velel major G. B. Pickett, kterému patří hlavní zásluha na obsazení Plzně.²⁷

Velitel 3. armády, generál Patton vydal rozkaz veliteli V. sboru generálmajorovi Huebnerovi aby s XII. sborem obnovil útočné operace v západních Čechách. Generálmajor Huebner rozkaz obdržel 4. května ve 22 hodin. 6. května v 5.30 se ze Sudet přemísťovalo na Plzeň 2 500 mužů. Jednalo se o kolonu obrněných vozů, džípů, lehkých tanků, obrněné pěchoty, středních tanků Sherman a prapor samohybných děl M7. Američané se vydávali do města, které disponovalo mnohatisícovou posádkou Wehrmachtu. V 7.45 dosáhli američtí vojáci ze 16. obrněné divize severozápad Skvrňan.

Právě 6. květen je dnem, na který čeští obyvatelé Plzně nezapomenou. Za deštivého počasí se scházeli na ulicích Plzně a šťastně vítali americké vojáky. Plzeňským éterem se neslo o svobodné Plzni zachráněné 16. divizí. Lidé děkovali Američanům a posílali je do Prahy. Jako by zapomněli, že je stále

²⁵ BÁRTOVÁ, Marie. roz. Procházková (<https://www.pametnaroda.cz/cs/bartova-roz-prochazkova-marie-1922>) 24.4.2022.

²⁶ LINDA, *Patton byl váš nejlepší* 34.

²⁷ SKÁLA, Adama a spol. *Dějiny města Plzně* 3. Plzeň 2018. S. 102–103

válka. Plukovník Noble zřídil velitelství na plzeňské radnici, kde se k němu připojil i brigádní generál John L. Pierce. Před desátou hodinou se začalo znova střílet. Tankisté dostávají zprávy o místech, kde všude se střílí. Lidé se z náměstí rozprchli.²⁸

Němečtí vojáci byli ukryti v kostelech, ze kterých začali střílet. Svědkem střelby z kostela sv. Bartoloměje byl prof. MUDr. Vladimír Beneš, DrSc. Právě on při osvobození Plzně vedl americkou kolonu na radnici. Důstojník americké armády chtěl nejdříve navštívit německé vojenské velitelství. Po příchodu na velitelství zjistili, že němečtí vojáci utekli. Až potom byla americká kolona odvedena na radnici. *„Pak teprve jsem je odvedl do té radnice, tam jsem je představil a dělal jsem dva dny tlumočnicka. No, nebylo to k ničemu. A když jsem vycházel za Zdenou dolů z té radnice, tak najednou střelba. Ti blázni, Němci zfanatizovaní, začali střílet z kostela na lidi. A to víte, tam bylo lidu na tom náměstí a teď seshora z kostela střelba. No lidé se rozprchli, všichni utíkali, my jsme se Zdenou utíkali taky směrem nahoru na Klatovskou, a když jsme přišli před synagogu, tak najednou šup šup a začali na nás střílet. V synagoze nahoře byli Němci a stříleli po nás. Co to mělo za smysl... Zkrátka, my jsme si se Zdenou lehli, tam byly takové veliké stromy, tam jsme leželi, plni strachu, ono těch ran moc nebylo. Vtom přijeli Amíci, vzadu na tom džípu seděli dva černoši, měli samopaly, líně to zvedli, vystřelili do oken a odjeli. Vůbec se nestarali a už ani rána. My jsme došli až nahoru, a tam z kostela redemptoristů na Chodském náměstí se také střílelo. Takže na několika kostelech v Plzni se střílelo, na Mikulášském náměstí taky.“*²⁹ Američané municí nešetřili, okamžitě se pustili do střílení. Skupina vojáků jde do kostela zničit nacistické záškodníky. Plzni projíždí americké tanky a odvrací nacistický odpor. Boje se odehrávají i v domech a v jejich chodbách. Ve 14.45 v budově německé komandantury podplukovník Percy Perkinson na cár papíru napsal kapitulaci a Vojenský velitel Plzně generál Georg von Majewski byl donucen kapitulaci podepsat. Ihned po

²⁸ ROUČKA, ...A přinesli nám svobodu, nestránkováno.

²⁹ Prof. MUDr., DrSc. Vladimír Beneš (<https://www.pametnaroda.cz/cs/benes-vladimir-20150305-0>) 24.4.2022.

podpisu se generál Majewski střelil do spánku svou osobní zbraní. Američané čistili město celý den, zajali více než 3 000 fašistů. Ztráty 16. obrněné divize při osvobození Plzně byly jeden mrtvý a sedmdesát raněných.³⁰

II.5. Demarkační linie

Na začátku února se sešli představitelé Velké trojky v sovětském Krymu na Jaltě. Vůdci tří vítězných mocností Franklin D. Roosevelt, Winston Churchill a Josif V. Stalin projednávali otázku poválečného uspořádání Evropy. Tito vůdci se dohodli na rozdělení Německa na okupační zóny. Přesná linie dotyku vojska projednána nebyla, ale byla vymezena hranice vzdušného prostoru, a to městy Berlín – Drážďany – Brno – Vídeň – Záhřeb.³¹

... „Po Jaltské konferenci jsou spojenci sjednoceni pevněji než kdy předtím, a to jak ve vojenských, tak i v politických záležitostech. Ať už Německo pozná, že je marné doufat v rozkol mezi spojenci a že nic nemůže odvrátit jeho naprostou porážku. Další odpor povede pouze ke zbytečnému utrpení.“ ... Takto zněla slova W. Churchilla 27. února, když požádal Dolní sněmovnu, aby schválila výsledky Jaltské konference.³²

V Praze došlo k povstání, Praha patřila na stranu „sovětské zóny.“ Povstání probíhalo ve dnech 5. – 8. května. V tu dobu byli Sověti daleko a obklíčené Praze nedokázali poskytnout okamžitou pomoc. Zatímco Američané 6. května vstoupili do Plzně. Sověti se o Československé území báli, považovali ho za sféru jejich vlivu. V prosinci roku 1943 uzavřeli Sověti s tehdejším prezidentem Československa Edvardem Benešem mezinárodní dohodu o poválečném spojení obou zemí. Sověti trvali na zastavení americké armády na demarkační linii.³³

³⁰ ROUČKA, ...*A přinesli nám svobodu*, nestránkováno.

³¹ PECKA, Jindřich. *Na demarkační čáře: Americká armáda v Čechách v roce 1945*, Praha 1995. s. 79.

³² CHURCHILL, Winston S. *Světová válka, VI. Triumf a tragédie*, Praha 1995. s. 389–390.

³³ EMMERT, *US ARMY v Československu*, s. 96.

Vzhledem k tomu, že si všichni byli vědomi toho, že demarkační linie by se mohla v budoucnu stát západní hranicí sovětské sféry, snažil se premiér W. Churchill posunout demarkační hranici co nejvíce na východ. Přišel s návrhem, aby americká armáda táhla alespoň na Prahu, neuspěl. Podle předběžné smlouvy, kterou spojenci ujednali na Jaltě neměla vůbec americká vojska vkročit do Československa. Demarkační linie ujednána na Jaltě měla začínat v německém městečku Rostock na baltském pobřeží až po Terst v Itálii. Vedla by přesně podél předválečné západní hranice Československa.

24. dubna Sověti povolili spojencům vstup do Československa a počítali s vojenským zabezpečením celých Čech. 30. dubna se generál Eisenhower obrátil na Sověty se žádostí posunutí demarkační linie až do Plzně. Bylo mu vyhověno. Nová linie demarkační čáry měla podobu osy Kraslice – Karlovy Vary – Plzeň – České Budějovice – Horní Dvořiště.³⁴

„Protože rozhlas přinášel zprávy, že českoslovenští občané ovládli Prahu měl jsem sto chutí vyrazit jim na pomoc a požádal jsem Bradleye o svolení, ale nedostal jsem je.“ Pattonovy jednotky průzkumné skupiny 3. armády byly už téměř u Prahy. 6. května bylo stanoveno, že postup americké armády musí být zastaven.³⁵

Podoba demarkační čáry ze dne 30. dubna 1945: Kraslice – Jindřichovice – Slavkov – Útvina – Bečov nad Teplou – Nečtiny – Kaznějov – Horní Bříza – Rokycany – Starý Plzenec – Nepomuk – Lnáře – Mladotice – Vodňany – Vítějovice – Netolice – Kosov – Velešín – Horní Dvořiště.³⁶

³⁴ EMMERT, *US ARMY v Československu*, s. 102–103.

³⁵ PATTON, *Válka mýma očima*, s 272–273.

³⁶ EMMERT, *US ARMY v Československu*, s. 102–103.

III. Osvobození Domažlicka

III.1. Transport smrti v Nýřanech

Ke konci války se nacisté snažili zahladit stopy po holocaustu. Vězni z koncentračních táborů byli nejčastěji hnáni pochodem, při kterém vyčerpáním umírali, říkali mu „pochod smrti“. Nebo byli přepravováni tzv. „transportem smrti“. Vězně z Polska a Sovětského svazu přesouvali na západ, vězně ze středního Německa posílali na východ. Tyto cesty vedly přes území protektorátu.³⁷ Očití svědci zločinů, které nacisté páchali v koncentračních táborech, byli právě vězni. Heinrich Himmler vydal rozkaz, že do rukou nepřítele nesmí padnout jeden jediný živý vězeň. Takto začala „evakuace“ koncentračních táborů.

Do Nýřan ke konci války přijely dva transporty smrti. První z nich odjel do Domažlic po 24 hodinovém čekání v Nýřanech, potom už o něm nejsou zprávy. Druhý přijel do Nýřan od Plzně, měl 50-60 vagonů, odkryté i neodkryté. Jednalo se o smíšený transport, složený i z Čechů. V Nýřanech bylo několik osob ubito. Ve vagoncích byly přepravovány přibližně 4 000 lidí. Všechno to byli lidé beze jmen, jen čísla. Ubité naložili a odvezli do Stodu, kde je pohřbili, neznámo kde. Vlak v Nýřanech sečkával. Z vagonů se ozývaly skřeky hladovějících lidí, a tak obyvatelé Nýřan nosili vězňům jídlo. Málokdy je strážci nechali dát jej hladovějícím. Jednu noc uteklo asi 100 vězňů. Většina z nich neutekla příliš daleko. Ve stavu, v jakém se vězni nacházeli, nebylo těžké je chytit. Spousta z nich umřela ve snaze přelézt plot nebo při pokusu o schování se. Ti, kteří neumřeli při pokusu o útěk, byli dopadeni. 70 osob bylo zavražděno Němci. Mrtvé naházely do zvláštního vagonu a v noci je odvezli.³⁸

³⁷ NENUTIL, Jiří, *Druhá světová válka: případ Tachovsko*. Plzeň 2010. S. 91.

³⁸ BALCAR, Bohuslav. *Hvězdy a pruhy nad chodskem*. Kdyně 2010. S. 111-116.

III.2. Hovor generálovi Pattonovi

Dne 4. května 1945 v 9 hodin a 30 minut volal Pattonovi generál Bradley. Sdělil mu, že americká vojska mají povolený vstup na území Československa.³⁹ Generálem Pattonem byly do Čech vyslány dva sbory. Celkem 165 000 amerických vojáků. V západních Čechách operoval pátý sbor pod velením generálmajora Clarence Haubnera. Operoval na území od Chebu, přes Karlovy Vary až po Plzeň a Klatovy. Druhý sbor, dvanáctý, operoval od Klatov, přes Strakonice, Písek, Hořice na Šumavě a Ostrov až po Horní Dvořiště. Tomuto sboru velel generálmajor Leroy Irwin.⁴⁰ Některé jednotky měly za sebou boje v Normandii nebo Ardenách a čekaly je poslední vojenské akce právě na území Československa.⁴¹

Oba výše zmíněné sbory zahájily pochod na území Protektorátu Čechy a Morava. Činily tak na rozkaz generála Dwighta Eisenhowera, vrchního velitele spojeneckých vojsk v Evropě. Pochod byl veden 5. května 1945 přes Český les a Šumavu do vnitrozemí.⁴² Patton: „*Od Bradleye jsem obdržel pokyny, které jsem předal sborům. Podle nich jsme neměli postupovat velkými silami za čáru vedoucí od severozápadu na jihovýchod přes Plzeň, avšak mohli jsme a také měli provádět intenzivní průzkum směrem ku Praze.*“⁴³

III.3. Osvobození Domažlic

Na jaře roku 1945 se přes Domažlice převáželi váleční zajatci. Obyvatelé byli svědky tzv. transportů smrti a častých útoků amerických letců. Oddíly lidí z koncentračních táborů ustupovaly pěšky pod vedením SS, Američané totiž zničili železniční uzly. To vedlo i k přesouvání německých vojáků výlučně po své ose. Na začátku dubna se západní fronta přiblížila k československé hranici, proto se na území okresu stahovaly německé jednotky. V Mrákově se usídlil

³⁹ PATTON, *Válka mýma očima*, s 270.

⁴⁰ LINDA, *Patton byl váš nejlepší*, s. 118.

⁴¹ ROUČKA, *...A přinesli nám svobodu*. Nestránkováno.

⁴² LINDA, *Patton byl váš nejlepší*, s. 119–120

⁴³ PATTON, *Válka mýma očima*, s. 271.

německý štáb, který zajišťoval obranu západní hranice v důležitém prostoru Všerubský průsmyk-Folmava.⁴⁴

Podél československé hranice byl připraven organizovaný německý odpor. V hustých lesích pohraničí byly ukryty zbytky německé 7. armády generála von Obstfeldera. Náročným terénem postupovala 90. pěší divize a do 26. dubna se nesečkala s větším odporem. Letectvo a dělostřelectvo muselo být nasazeno až v oblasti Waldmünchen-Furth. V pohraničí byly ukryty i zbytky 7. armády generála von Obstfeldera. Na Domažlicku se nacházela také 11. pancéřová divize generála von Wietersheima, která měla více než 3 000 mužů. Právě tato divize dělala americkým vojákům starosti. Němci poraženými stromy zatarasily cesty, tak zkomplikovali příjezd Američanům. Američané byli přepadáváni v lesích a informace o nepříteli získávali od německých civilistů.⁴⁵

Těžce zasažena byla 26. dubna obec Klenčí pod Čerchovem, kde byli starosta a německý velitel četnické stanice vyzváni ke kapitulaci. Kapitulace se nestala, a proto bylo Klenčí bombardováno zápalnými a trhavými bombami. Byla zničena téměř polovina domů. Klenčí bylo napadeno osmi stíhacími letadly a zničena byla téměř polovina domů. Druhý den čekala americkou armádu německá souvislá obrana u Všerub. Američané proti Němcům použili samohybné houfnice M7 Priest.

K bojům docházelo také v lesích okolo Bystřice, kde Američané zajali 50 příslušníků Wehrmachtu a Hitlerjugend. Američtí vojáci obsadili 28. dubna Svatou Kateřinu. Němečtí vojáci neustále pronikali do míst již obsazených americkou armádou. Pro americké hlídky to znamenalo neustálé nebezpečí. Americké letectvo napadalo německé kolony. 30. dubna u nádraží z Klenčí do Trhanova odstřelovali Američané kolonu Wehrmachtu, a to třemi letadly Thunderbolt. Při této akci zahynul nadporučík Kirkham. Jeho letadlo se zachytilo křídlem o strom. Z Tachovska se na domažlický okres stahovala část jednotek obrněné divize SS Therese, ta nutila příslušníky Wehrmachtu zaujímat nové obranné pozice. Ti, co neuposlechli, byli pověšeni za dezerci. Ještě 30. dubna

⁴⁴ ROUČKA, ...*A přinesli nám svobodu*, nestránkováno.

⁴⁵ ROUČKA, ...*A přinesli nám svobodu*, nestránkováno.

narazili Američané na odpor na silnici u Lískové. Vedli vleklý boj s Němci, který skončil až v podvečer u Capartic. Při tomto boji zahynulo 6 Američanů a 110 Němců bylo zajato.

915. dělostřelecký prapor musel zasahovat i u Německé Kubice, kde Američané narazili na německé hlídky v zákopech. Mezitím oddíly 359. pluku postupovaly od Folmavy na Českou Kubici. V podvečer skončily u Babylonu. V České Kubici byl nalezen lazaretní německý vlak, bylo v něm 200 mrtvých v rozkladu a 50 raněných osob. 1. května vstoupila 90. pěší divize bez boje do Klenčí, Pařezova, Chodova, Trhanova, Pece a Nového Postřekova.

Štáb německé divize byl z Mrákova přestěhován až do Švihova. Po několikadenním odstřelování Domažlic Američany byly po Domažlicích vyvěšeny bílé vlajky. Německé velení přikázalo vlajky sundat a majitelům domů, kteří by tak neučinili, hrozilo popravou. Mezitím se v Horšovském Týně připravovalo německé obyvatelstvo k boji. V Chamu sídlilo velitelství americké divize. Sem byl odveze německý zpravodajský důstojník, který americké armádě přišel sdělit že 11. pancéřová divize chce jednat o kapitulaci.

5. května do Domažlic vjžděli první osvoboditelé. Byla to 2. pěší divize přicházející ze směru od Stráže a 741. samostatný tankový prapor spolu s pěšími jednotkami, které mířily z Havlovic. *„První americké hlídky postupovaly s puškami připravenými k palbě ulicí od Chodského hradu, k rohu náměstí, které již doslova tonulo v záplavě našich i spojeneckých vlajek. Těžko šlo popsat slovy obrovský křik a jásot, který se zvedl, když se první američtí vojáci objevili na domažlickém náměstí.“* Takto znělo svědectví pamětníků. Poté docházelo ke střetům už jen výjimečně. 5. května se ještě bojovalo s oddíly Hitlerjugend. Ke dni 6. května bylo zajato 8 000 nepřátel, a to jen na území mezi Domažlicemi, Horšovským Týnem a Holýšovem.⁴⁶

Pamětník Milan Poul se stal v září roku 1945 členem skautského oddílu v Domažlicích a na osvobození Domažlic často vzpomíná. Vzpomíná na něj jako na období pokroucených mezilidských vztahů, kdy si lidé měnili německá jména

⁴⁶ ROUČKA, ...A přinesli nám svobodu, nestránkováno.

na česká a naučili se krást, zraňovat a zabíjet. Jako skaut na Američany vzpomíná takto: „*Američani byli hrozni nepořádníci, všechno zahodili, i municí. Co tam bylo munice! My jsme ji jako skautíci hledali. Do půl těla jsme šlapali v bahně, a kdo našlapal zásobníky... Někdy jsme našlapali třeba granát. Tak to jsme šli kousek dál.*“⁴⁷

⁴⁷

Milan Poul (<https://www.pametnaroda.cz/cs/poul-milan-1931>) 24.4.2022.

IV. Operace Kovboj

IV.1. Historie vojenského hřebčína Hostouň

Hostouň se nachází mezi menšími městy Bělou nad Radbuzou a Poběžovicemi. Leží na úpatí Českého lesa, nadmořská výška je 432 m. n. m. Půda je zde sušší, ale úrodná, proto je vhodná pro chov koní. Po vypuknutí I. světové války byl do Hostouně přemístěn z Haliče vojenský hřebčín. Jeho součástí byly i okolní panské dvory, především Svržno, Hoštětice a Tasnovice.⁴⁸

V době první světové války byl hostouňský hřebčín pronajat rakouské armádě. Svůj soukromý chov do té doby zde vedl Ferdinand Alfons von Trauttmansdorf. Více se zde chov koní nerozvíjel. Teprve v roce 1915 bylo kvůli válečným událostem nutné zvýšit reprodukci a počet koní vhodných pro válečné účely. V roce 1917 zde bylo přibližně 800 koní. Hřebčín ale na takovou kapacitu koní nebyl připravený. Roku 1918 se rodila kvůli nedostatku píce slabá hříbata, nevhodná do dalšího chovu.

Na konci roku 1918 spadl hřebčín pod správu Národního výboru v Domažlicích, který nařídil majetek a koně převést do Klatov a Domažlic. V roce 1919 byl hostouňský statek přenechán hipomobilním útvarům armády ČSR. V následujícím roce se koně do hřebčína v Hostouni vrátili. Byl sem povolán plukovník Heller, bývalý rakouský velitel hřebčína v Radovci, aby zajistil reorganizaci chovu. Chov byl rozdělen do již zmíněných dvorů, a to do Hostouně, Svržna, Tasnovic a Hoštetic. Hoštětice jsou vesnice, kterou dnes na mapě už nenalezneme. Tyto dvory jsou od sebe vzdálené 4 km a tvoří celistvý pruh. V Hošteticích a Tasnovicích byly prováděny odchovy hříbat, zatímco ve

48

https://www.hostoun.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=4594&id=1254&n=historie%2Dmesta%2Dhostoun 24.4.2022

Svržně a v Hostouni se nacházely chovné klisny. Ve svrženském dvoře bylo 200 klisen a 3 hřebci.⁴⁹

Po konci války byli koně převezeni do Klatov. Když zavládly řádné poměry, přešli zbylí koně zpátky do Hostouně. O mnoho let později přešla správa do majetku československého státu.⁵⁰

Hřebčín roku 1938 převzala německá správní pozemní síla. Německá vojska vstoupila do Hostouně 1. října 1938, právě když začínal nový školní rok.⁵¹ Vycvičené koně, převážně plemen holštýnských, hannoverských a oldeburských, byli přidělováni kavaleriím.⁵² Roku 1938 byli koně evakuováni do Horních Motěšic, kvůli obavě před zábořem. Celou existenci hřebčína II. světová válka negativně ovlivnila. Okupační správa koně soukromých majitelů vyvlastnila, přesunula je do Německa, kde se v průběhu válečných událostí ztratili. Po mnichovské dohodě Hostouň připadla společně s celým zbytkem Sudet k Velkoněmecké říši. Pro hřebčín to znamenalo, že se stal remontním střediskem Wehrmachtu. Mezi roky 1940–1945 do hostouňského hřebčína umisťovala německá správa koně ukořistěné z jiných zemí.⁵³

V roce 1942 byli za válečných poměrů v hřebčincích v Makedonii, Chorvatsku, Itálii a Píberu ustájení lipicáni evakuováni a převezeni do Hostouně. Počet lipicánů byl 15 hřebců, 150 kobyľ a 200 hříbat. V posledních měsících války bylo do Hostouně dopraveno na dvě stě chovných koní z Donu a Kavkazu. Hostouňský chov měl za úkol během druhé světové války lipické koně cvičit a poté je posílat do Vídně.⁵⁴

⁴⁹ IHOVÁ, Karolína. *100 let hřebčína Hostouň, Praha 2015. s. 13–18.*

⁵⁰ PETER, Brigitte. *Hostau 1945 DIE RETTUNG DER LIPIZZANER – WAGNIS ODER WUNDER?* Salzburg 1982. Neustránkováno.

⁵¹ WESTERMAN, Frank. *Das Schicksal der weisen Pferde, Eine andere Geschichte des 20. Jahrhunderts.* Mnichov 2012. S.176.

⁵² IHOVÁ, *100 let hřebčína Hostouň, s. 33.*

⁵³ IHOVÁ, *100 let hřebčína Hostouň, s.32–33.*

⁵⁴ https://www.hostau.org/fileadmin/user_upload/pdf/lipizzaner/2006-12-01_gbhs_heimatbrief.pdf 24.4.2022.

IV.2. Vstup amerických vojsk do Hostouně

28. dubna vstoupila do Hostouně americká vojska. Dorazil konvoj nákladních a obrněných vozidel od 42. jízdní průzkumné eskadrony z uskupení 2. jízdní průzkumné skupiny. Mužům velel Maj. Thomas B. Hargis, který byl přímým podřízeným Col. Reeda. Úkolem této skupiny byla právě Operace Kovboj. Uskutečnilo se neoficiální jednání, kdy Oberst Hubert Rudofsky pochopil, že Říše padla. Druhý den dorazil konvoj amerických vozidel ze svazku 42. jízdní průzkumné eskadrony pod velením Cartera N. Caletta. Rudofský vydal jak zajatce, tak koně bez boje.

Nebyli zabaveni jen koně, ale také mnoho leteckých motorů, které byly v Hostouni uskladněny kvůli bezpečí před spojeneckými nálety. Evakuováno bylo na 380 koní, dalších 260 koní ukořistěných Němci bylo předáno Rudé armádě. Ještě 2. května se v oblasti Hostouně uskutečnil střet Američanů s Němci. Při tomto střetu byl zraněn Pfc. Lloyd E. Tunnel.⁵⁵

IV.3. Alois Podhajsky

Alois Podhajsky byl původem údajně rodák z Horšovského Týna, ležícího přibližně 13 km od Hostouně. Byl synem jezdeckého důstojníka v císařské rakousko-uherské armádě, ve které i on započal svoji kariéru. Následně se stal československým důstojníkem, poté znova rakouským, a nakonec důstojníkem Wehrmachtu.⁵⁶

Alois Podhajský propadl jezdeckému umění už v dětství. Když dosáhl 18 let, vstoupil do kavalerie. Roku 1931 byl vyslán na dvouletý výcvik do Španělské jezdecké školy. Byla to nejstarší akademie klasického jezdeckví, která se nacházela přímo ve Vídni. 12. června 1936 se konala olympiáda v Berlíně a Podhajský byl jedním z drezúrních jezdců na startu. Bylo těsně před válkou, největšími soupeři byli Němci, kteří nejen že byli na domovské půdě, ale zároveň

⁵⁵ FOUĐ, D. FOUĐ, K. ROLLINGER. *Po stopách osvobození, Svoboda nebyla zadarmo*, s.79–80.

⁵⁶ BALCAR, *Hvězdy a pruhy na Chodskem*, s. 75.

se jednalo o politickou hru. Celá olympiáda v Berlíně se nesla v Árijském duchu a byla nástrojem psychologické války.⁵⁷

Během druhé světové války se měly konat nálety na Vídeň. Podhajsky se obával o bezpečí koní, a proto zařídil evakuaci koní jezdecké školy ve Vídni do Sv. Martina. Právě Alois Podhajsky měl dle některých amerických pramenů upozornit generála Pattona na další chov koní v Hostouni.⁵⁸

IV.4. Gustav Rau a idea dokonalého koně

Gustav Rau, nejen olympijský organizátor, ale i znalec a milovník koní. „*Pferde sind das zuverlässigste Transportmittel.*“⁵⁹ Toto byla slova Gustava Raua v roce 1941, když se zrušila jezdecká kavalerie.⁶⁰ Jeho úkolem za II. světové války byla reorganizace chovu koní pro slávu Třetí říše.

Nacistická filozofie sice k lidem byla naprosto neshovívavá, zato ke zvířatům přistupovala pečlivě a mírumilovně. Gustav Rau měl poněkud zvláštní chovatelský sen. Stejně jako se Hitler snažil o dokonalou rasu člověka a psa, tak se Rau snažil vytvořit dokonalého koně. A právě dokonalý kůň měl být stejně rychlý, a tak podobný, že je jeden kůň jako druhý. A nejen to, ale i vhodný jak pro armádní účely, tak pro obdělávání zabrané půdy. Po okupaci Polska byl Rau jmenován komisařem chovu koní v bývalém Polsku. Byl popisován jako muž milující moc a chlubil se tím, že má přímou linku na Führera.⁶¹ Sen o tom, že právě on dokáže vyšlechtit dokonalého koně pro Německo měl od roku 1912, kdy poprvé spatřil špičkové koně na olympijských hrách ve Stockholmu. O vyšlechtění dokonalého koně se snažil pomocí principů genetiky, které v té době nebyly zcela pochopeny. Po první světové válce klesl počet koní na polovinu a

⁵⁷ LETTS, *Dokonalá rasa*, s. 3–8.

⁵⁸ LETTS, *Dokonalá rasa*, s. 6-

⁵⁹ Překlad: Koně jsou nejspolehlivější dopravní prostředek.

⁶⁰ WESTERMAN, *Das Schicksal der weisen Pferde, Eine andere Geschichte des 20. Jahrhunderts*, s. 147.

⁶¹ LETTS, *Dokonalá rasa*, s.31–33.

inflační podmínky komplikovaly prodej a držení koní v Německu. Rau chtěl zvýšit poptávku po koních, a to podporou popularity jezdeckého sportu.⁶²

Koně, hráli velkou roli v germanizaci Polska, Ukrajiny a Běloruska. Tahali děla a orali půdu. Zemědělské plochy těchto zemí se měly stát sýpkou Třetí říše. Šest týdnů po dobytí Polska byla zahájena rekonstrukce hřebčínů, které byly poničeny v důsledku bleskové války. Tento úkol byl přidělen Gustavu Rauovi, Hitlerovu mistru jezdeckví.⁶³

Rau v roce 1934 napsal knihu *Chov koní v národně socialistickém státě*. V této knize se nepsalo jen o koních, ale objevovaly se v ní nacistické myšlenky o čistotě lidské rasy a třeba i tvrzení, že jen farmáři čisté krve mají cit pro chov čistokrevných koní. Gustav Rau byl samouk a jeho teorie vycházely z pozorování a pseudovědy. Dle jeho teorie se nejkvalitnější potomek získá cestou úzké plemenitby.⁶⁴

Rau měl neomezené prostředky k chovu koní. Společně s veterinářem Lessingem cestoval po Evropě a sbíral koně s co nejlepším původem. Doufal, že nashromáždí dostatek koní čisté krve, aby z nich vytvořil toho dokonalého německého. Při výběru koní ho nejvíce zajímali lipicáni, které získal pro Říši z Královského jugoslávského hřebčína a z hřebčína hraběte Eltz z Vukovaru v Srbsku. Tito lipicáni byli posláni do hostouňského hřebčína.⁶⁵ Wehrmacht požadoval, aby Rau produkoval 6000 nových armádních koní měsíčně. Měli nahradit ty, co zemřeli. Z hostouňského hřebčína udělal Rau svůj vzorový hřebčín a dával do něj především ty elitní lipické koně, které si šetřil na vývoj své dokonalé rasy. Jakmile koně dovršili půlroku věku, byli oceňováni

⁶² LETTS, *Dokonalá rasa*, s.12–16.

⁶³ WESTERMAN, *Das Schicksal der weisen Pferde, Eine andere Geschichte des 20. Jahrhunderts*, s. 181–183.

⁶⁴ LETTS, *Dokonalá rasa*, s.12–16.

⁶⁵ LETTS, *Dokonalá rasa*, s.37–38.

hostouňským znakem, písmenem H, které bylo na podélné straně rozpuřeno dýkou.⁶⁶

IV.5. Rudolf Lessing

Rudolf Lessing byl pobočníkem Gustava Raua. Pocházel z Mecklenburska, kde vyrůstal na farmě. Oslovila ho nacionálně socialistická rétorika, a proto vstoupil do Hitlerjugend. Ve Druhé světové válce strávil první rok jako terénní veterinář na východní frontě. Německá armáda do této války použila dvakrát více koní než při První světové válce, bylo to 2.75 miliónu koní. Většina koní zahynula a dožívala se pouhých 4 let. Do doby, než začal pracovat v panství pro Gustava Raua, nezpochybňoval nacistické ideály. Staral se pouze o přežití koní a nacistické vedení nikdy neviděl z blízka.⁶⁷

IV.6. Hubert Rudofský

Právě koně ze západních Čech oslovili Raua na olympijských hrách v Berlíně roku 1936. Za jednoho z nejlepších chovatelů těchto koní byl považován Hubert Rudofský, proto byl vybrán Rauem jako jeho osobní poručník. Měl na starost zajištění provozu Hostouňského hřebčína.

Rudofský byl Němec, pocházel však z Čech. Za první světové války byl v rakouské kavalerii a na konci války dostal medaili za statečnost. Mezi válkami řídil hřebčiny v Čechách i na Slovensku. Při okupaci byl povolán do německého Wehrmachtu a byl přidělen do 17. bamberského jízdního pluku. Právě tento pluk se proslavil organizací atentátu na Hittlera.

Rudofský jako landstallmeister⁶⁸ byl velmi precizní. Ošetřovatelé se ke koním museli chovat s úctou a něhou. Hrubé nebo nedbalé zacházení by Rudofský nestrpěl. Inspekci koní prováděl každé pondělí, ošetřovatelé mu

⁶⁶ WESTERMAN, *Das Schicksal der weisen Pferde, Eine andere Geschichte des 20. Jahrhunderts*, s.175.

⁶⁷ LETTS, *Dokonalá rasa*, s.38–39-

⁶⁸ Překlad: ředitel hřebčína.

ukazovali jednotlivé koně a Rudofský je do detailu kontroloval. Každý údaj o koni byl zaznamenán, ať už zdravotní stav nebo povahový rys, a byl poslán Gustavu Rauovi, který zařizoval plemenitbu. Během roku 1944 se třikrát sešel Rudofský s Aloisem Podhajským, který se přijel do Hostouně podívat na španělské lipicány. Tito dva se nikdy příliš nemuseli, a to proto, že Podhajský měl absolutně jiný názor na chovatelství lipicánů než Rau. Rudofský musel poslouchat rozkazy Raua.

Zároveň s Rauovým projektem vytvoření čisté rasy koně probíhal v Německu projekt lebensborn. „Chovatelský program“ lidí, při kterém důstojníci SS plodili děti se ženami, které měly árijské rysy. Narozené dítě bylo pokřtěno a byl nad ním pronesen slib, že bude naprosto oddané myšlence nacismu. Stejně tak hříbatům, namísto slibu, bylo vypalováno H proťaté dýkou.⁶⁹

IV.7. Col. Ch. H. Reed a setkání s Dr. Lessingem

Col. Ch. H. Reed se narodil 25. prosince roku 1900 ve Virginii. Stal se vojákem z povolání. Pracoval ve Fort Bliss, kde se stal jedním z nejlepších jezdců a byl vybrán do armádního pokročilého jezdeckého kurzu. Plukovník Reed byl dobrým přítelem generála Pattona, znali se z póla. A právě generál Patton schválil Reedovi záchranu koní z hostouňského hřebčína.⁷⁰

Plukovník Reed, velitel 2. kavalérie se setkal s Dr. Lessingem dne 26. dubna 1945 večer. Tohoto dne se nacházela ruská vojska přibližně 60 km od Hostouně. Americké jednotky v tuto chvíli už byly na německo-českých hranicích. Američané zajali německého podplukovníka Luftwaffe, který poslal dopis veliteli hřebčína Rudofskymu, že existuje možnost, aby Američané převezli koně přes německé hranice. Právě Dr. Lessing byl poslán přes hranice jako vyslanec a měl zahájit jednání s Američany. Bylo navrženo koně vést pěšky, ale vzhledem k vysokým březostem některých klisen a čerstvě narozeným hříbatům to nebylo možné. Reed vyslal důstojníka Stewarta s Lessingem do Hostouně, aby našli jiný způsob, jak koně zachránit.

⁶⁹ LETTS, *Dokonalá rasa*, s. 64–73.

IV.8. Obsazení hřebčína

Hubert Rudofsky byl, jak uvádí jedna z Rauových zpráv z dubna 1945, nejvyšší důstojník v širokém okolí. Měl na starosti obranu hřebčína. Po celou dobu války byl v Hostouni klid, jenže na jaře roku 1945 přicházeli z východu Rusové a ze západu Američané. Takže ze Sudet se stával zužující německý koridor. V Hostouni prováděli stovky válečných zajatců nucené práce a gestapo zahájilo vyšetřování loajality hraběte von Trauttmandorffa.⁷¹ Zničení hostouňského hřebčína by znamenalo přijít nejen o nádherná zvířata, ale v podstatě o by to znamenalo konec celého plemene lipicánů, nejstaršího plemene v Evropě. Dr. Heinrich Lehrner ve své knize *Piber, das Gestüt der österr. Lipizzaner* píše, že z chovatelského hlediska je nutno zmínit, že za tři roky existence hřebčína v Hostouni vznikla řada zajímavých a dobře modifikovaných hřebců, ze kterých se narodila skvělá hříbata. Byla zde rozšířená rodokmenová základna rakouských lipicánů, právě přidáním krve jiných plemen do krve koní lipických. Přestože doba chovu lipicánů v hostouňském hřebčíně nebyla dlouhá, má významný vliv na další vývoj chovu rakouských lipicánů.⁷²

26. dubna se setkal Sperl s důstojníkem Walterem H., který vyžadoval setkání i s americkým velitelem. Walter H. nesl fotografie z hostouňského hřebčína. Na fotografiích byli královští lipicáni, kterým hrozilo zabavení ruskou armádou. Walter H. se snažil vyjednat pomoc pro záchranu těchto koní. Sperl fotografie koní předal plukovníkovi Reedovi. Když Reed spatřil fotografie koní, uvědomil si, co se s nimi stane, až se k nim Rusové dostanou. Rusové a Němci stále koně používali pro zásobování a těžkou práci.

Reed přislíbil pomoc s únikovou cestou pro koně. A to za podmínky, že se zpravodajská německá skupina vzdá a předá všechny dokumenty. Po předání dokumentů budou členové zpravodajské německé skupiny převezeni na velitelství armády Spojených států pro Evropské válčiště. Zde s nimi nebude

⁷⁰ https://www.uswarmemorials.org/html/people_details.php?PeopleID=23393 24.4.2022.

⁷¹ WESTERMAN, *Das Schicksal der weisen Pferde, Eine andere Geschichte des 20. Jahrhunderts*, s.175–178.

⁷² PETER, *Hostau 1945 DIE RETTUNG DER LIPIZZANER – WAGNIS ODER WUNDER?* Nestránkováno.

zacházeno jako s válečnými zajatci. Walter H. souhlasil a se Sperlem jeli pod bílou vlajkou na Dianhof zařídit podmínky kapitulace.⁷³

Během čekání na dovezení ukořistěných dokumentů byl plukovník Reed pozván generálem Walterem H. na snídani. Walter ukazoval Reedovi fotografie koní, kteří se nacházeli v hostouňském hřebčíně. Oba muži se obávali o osud těchto koní. Báli se, že po příchodu Rudé armády se koně stanou armádním přídělím. Reed trval na tom, že takto krásná zvířata by se neměla dostat do rukou komunistů. Proto se rozhodl poslat zprávu na velitelství Třetí armády, generálovi Pattonovi, ve které žádal o povolení k operaci pro záchranu koní. Pattonova odpověď byla rychlá, operace byla povolena.⁷⁴

Walter Holteres spolu s Reedem sepsali zprávu pro Huberta Rudofského. Ve zprávě byl popis cesty, kudy se měli stahovat koně. Rudofský měl zůstat v hřebčíně, kvůli bezpečnosti. Na cestu lesem a obhlídku trasy byl vyslán Lessing ještě s jedním stájníkem. Měli dojet k nedaleké hájence a tam kontaktovat Waltera H. Lessing si na cestu vybral svého koně Indiga. Spolu se stájníkem k hájence dojeli, místo Waltera je ale čekalo setkání s americkými vojáky. Lessing byl naložen do džípu a odvezen k Reedovi.

Koně bylo nutné převést přes německé hranice, a to německým personálem. Za hranicemi už si koně mohou převzít Američané. Lessing si ale byl vědom, že většina koní takový pochod nezvládne a je potřeba hlavně vysoce březí klisny převézt. K tomu bylo potřeba obsazení Hostouně Američany. Dle Jaltské konference ale nemohli Američané překročit československé hranice. Jediný, kdo by mohl být nápomocen se záchranou koní a postupem amerických vojsk do Hostouně, byl velitel třetí armády generál George Patton. Který řekl o kavaleristech: „*Musíte být mistrem koní, učitelem, džentlmenem; chladnokrevným hrdinou; horkokrevným divochem. A zároveň musíte být moudrý i šílený.*“⁷⁵

⁷³ LETTS, *Dokonalá rasa*, s.158–162.

⁷⁴ FELTON, *Zachraňte koně!* s. 220–224.

⁷⁵ LETTS, *Dokonalá rasa*, s.166–171.

Generál Patton se obával, že válka končí příliš brzy. Dle něj byli Rusové hrozbou. Když byl velitel 2. jízdní skupiny plukovník Charles Hancock Reed se svou skupinou v Československu, kde tvořili obrannou linii, byl generál Patton spolu s 20. sborem generálporučíka Waltona H. Walkera v jezdecké škole ve Vídni. Tady byla pro generála Pattona vytvořena přehlídka a show s lipickými koňmi. Na konci této přehlídky zastavil Podhajský přímo před Pattonem a požádal ho o ochranu školy v nejistém poválečném období. Zároveň ho požádal o pomoc při získání svého chovného stáda nazpět. Stádo bylo na začátku války odvezeno vojáky z Wehrmachtu do Hostouně. Generál Patton odpověděl Podhajskému, že dává Španělskou jezdeckou školu pod zvláštní ochranu americké armády, a že s koňmi v Československu udělá co bude v jeho silách.⁷⁶

„Zdálo se mi však značně podivné, že v době, kdy je svět ve válce, nedělají dvě desítky mladíků a mužů středního věku ve skvělé fyzické kondici a s nimi kolem třiceti podkoních nic jiného, než že učí skupinu kývat hlavami a zvedat nohy podle pokynů patami či uzdou.“ Takto hovoří generál Patton o návštěvě a exhibici ze španělské jezdecké školy. Generál Patton měl koně velmi rád, toto mu ale přišlo jako mrhání energií. Z druhé strany ale tvrdí, že žádné umění dovedené k dokonalosti by nemělo zmizet ze světa, a to ať je jakkoliv fatální. Drezura a výcvik koní je pro něj rozhodně zajímavější než například malířství.⁷⁷

Po Pattonovo souhlasu byl Reedem povolán kapitán Stewart. Bylo potřeba vyslance, který umí německy a zároveň ovládá jízdu na koni. Stewart byl vyslán s Lessingem za nepřátelskou linii, jejich úkolem bylo vyjednat klidnou kapitulaci hřebčína. Do Hostouně tito dva jezdci dorazili ve dvě hodiny ráno. Mezitím co Lessing vyjednával s Američany, byl vydán dekret, podle kterého do hřebčína nemůže vstoupit Američan. Kdo by ho tam přivedl, byl by považován za zrádce.⁷⁸

Plán klidné kapitulace narušil příjezd generála Schulze, velitele milice, který plánoval udělat z Hostouně poslední obranou linii. Generál Schulz se stal

⁷⁶ <https://www.historynet.com/patton-rescues-the-lipizzaner-stallions/> 24.4.2022.

⁷⁷ PATTON, *Válka mýma očima*, s.274.

⁷⁸ LETTS, *Dokonalá rasa*, s.172–180.

nejvyšším důstojníkem v Hostouni, a byl naprosto proti kapitulaci. Z proveditelného plánu se stal plán nerealizovatelný. Rusové byli jen několik dní cesty od Hostouně a Američané si nemohli prostřílet cestu. Kdyby tak učinili, koně by byli v nebezpečí. 26. dubna se generál Schulze dozvěděl o Lessingově vyjednávání s Američany. Přestože Lessing vysvětlil generálovi Schulzovi, že pokud se Stewart nevrátí do určité hodiny k Američanům, vezmou si Američané Hostouň násilím, rozhodl se Schulz Stewarta zajmout.

Ráno 27. dubna se Lessing a jeho pomocný veterinář Kroll sešli s velitelstvím německé roty. Bylo nutné se setkat s generálmajorem Weissenbergerem, ten se ale nacházel v Klatovech. Kroll byl vyslán za hranice vyřídit Američanům, že se Stewart opozdí. Mezitím Lessing vyjednával v Klatovech s Weissenbergerem. Ten nakonec souhlasil a napsal dopis, ve kterém dovoluje veterinářovi Lessingovi a americkému vojákovvi Stewartovi překročit nepřátelské linie. O vyjednávání ohledně kapitulace hřebčína v Hostouni však rozhodnout nemůže.

Stewart se vrátil k americké jednotce, Lessing čekal v hájence na návrat Krolla. Po návratu Stewarta kontaktoval Reed generála Pattona se žádostí o vytvoření jednotky, která obsadí hřebčín. Dostalo se mu odpovědi: „Dostaňte je. Udělejte to rychle...“⁷⁹

Reedova skupina byla rozdělena na tři části. Jednotka A pod vedením Stewarta měla do Hostouně přijet z Bělé nad Radbuzou, tedy ze severu. Jednotka F pod velením kapitána Donalda Quinlivana se vydala rovnou na východ cestou, kterou jel Stewart na koni. Jednotka C měla za úkol najít zajatce. Mezitím z hřebčína uprchl Schulz a Lessing s Rudofským tak mohli vyvěsit po hřebčíně bílá prostěradla. Jednotka F po příjezdu do Hostouně strhla německou vlajku a vyvěsila Americkou. Jednotka A do Hostouně dorazila až několik hodin po jednotce F.⁸⁰

⁷⁹ LETTS, *Dokonalá rasa*, s.181–192.

⁸⁰ LETTS, *Dokonalá rasa*, s.193–197.

IV.9. Před evakuací koní

Pro Reeda a jeho skupiny byla v hřebčíně uspořádaná prohlídka zabraných koní. Reeda prováděl Rudofský. Reeda nejvíce zaujal hřebec Witez II. Lessingovi a Rudofskému bylo přikázáno dělat to, co obvykle, s jediným rozdílem, nyní byl hostouňský hřebčín pod velením Američanů.

30. dubna byla americkými hlídkami zjištěna záatarasa na únikové cestě do Německa. Stewart vyslal několik mužů do obce Rosendorf u kraje lesa.⁸¹42. jízdní průzkumná eskadrona se se silničním zátarasem setkala v 7 hodin ráno u obce Růžov (Resendorf)⁸². Eskadrona se zde setkala se silnou nepřátelskou palbou. Pfc. Manz byl vyslán k obsazení domu blízko zátarasy, odkud měl kryt palbou americké čety. Během cesty k domu byl zasažen do ramene. Přesto pokračoval v cestě do domu a bránil americké jednotky. Díky tomu americká četa obešla zátaras. Manz se úmyslně vystavil nepřátelské palbě, aby získal lepší pozici pro krytí své čety. Když se k němu jednotka dostala, byl již se střelnou ranou na hlavě nalezen mrtev. Kromě mrtvého Manze byli zraněni další čtyři vojáci.⁸³

Reed se dozvěděl o proniknutí Rusů do amerického týlu 9. května. Rudá armáda se čtyřmi samohybnými děli SU-75 z tankového sboru postupovala přes Nepomuk na Plzeň. Malá skupina Rusů dorazila i do Hostouně, kde nařídila Američanům vyklidit cestu. Reed Rusům připomněl, že americké zbraně jsou stále nabitě, a tím zabránil Rusům pokračovat dál. Rusové se však nezačali ztahovat zpět, a to vyburcovalo americké jednotky k co nejrychlejší evakuaci koní z Hostouně. Stewart zavelel odjezd na ráno 15. května. Ve 23.00 hodin 14. května obdržel Reed konečné povolení k evakuaci koní a personálu do Bavorska.⁸⁴

⁸¹ LETTS, *Dokonalá rasa*, s.198–202.

⁸² Dnes již zaniklá obec, ležící cca 2 km jihozápadně od Bělé nad Radbuzou.

⁸³ D FOU, David. FOU, Karel. ROLINGER, Ivan. *Po stopách osvobození, Svoboda nebyla zadarmo*, s.79–81.

⁸⁴ FELTON, *Zachraňte koně!* S. 233–237.

IV.10. Evakuace koní

V čele kolony měl jet v džípu kapitán Stewart, následovaný auty, ve kterých budou naloženy březí klisny a hříbata. Na křídlech budou obrané džípy a obrněná vozidla. Kolona měla být rozdělena do 4 skupin. V první by bylo 30 nákladních aut a za nimi rozdělena do intervalů po 30 minutách tři stáda doprovázená vozidly i jezdci. Jezdci si na mapách vyznačili odpočinková místa.⁸⁵

Američtí váleční zajatci a zároveň bývalí němečtí zaměstnanci hřebčína v Hostouni připravovali stovky koní na evakuaci. Koně měla doprovázet kolona džípů, obrněných vozů a několika tanků. Několik nákladních vozů bylo naloženo uzdečkami a postroji na koně. Hříbata a březí klisny se nakládaly do přepravníků a vojáci sedlali zbytek koní.⁸⁶ Nakládání koní trvalo celou noc. Organizoval ho velitel hřebčína Rudofsky, veterináři Lessing a Kroll jistili nakládání březích klisen a hříbat. Hubert Rudofsky zůstal v hřebčíně, odmítl jet s kolonou. Za Lessingem chodili uprchlíci, kteří se o evakuaci dozvěděli a žádali také o převezení za hranice. Reed i přesto že nechtěl organizovat žádný masivní exodus, povolil vzít civilisty sebou.⁸⁷

Koně bylo nutné přepravit až do německého Kötzingu, kde Američané drželi válečné zajatce. Toto malé městečko nedaleko hranic mělo sloužit k dočasnému ustájení koní, jelikož stáje a pastviny mohli tři stovky koní uživit jen několik týdnů.

Během cesty k hranicím vzniklo několik problémů. Na každé křižovatce stála americká vozidla, aby byl zajištěn plynulý chod stáda. Ještě v obci Hostouň, než kolona vůbec vyjela, se mladí hřebci dostali ke klisnám a byla nad nimi ztracena kontrola. Situace se uklidnila, když několik mladých hřebců odcválalo zpět do hostouňských stájí.

Stádo se blížilo na hraniční přechod u městečka Furth im Wald, které bylo oficiálním americkým protektorátem. Hranice byla hlídána československými

⁸⁵ FELTON, *Zachraňte koně!* S. 238–239.

⁸⁶ LETTS, *Dokonalá rasa*, s.223–224.

⁸⁷ FELTON, *Zachraňte koně!* S. 238–241.

vojáky. Bylo nutné začít vyjednávat, jelikož českoslovenští vojáci nechtěli dopustit průchod koní do Německa. Mysleli si, že se jedná o majetek Československa. Američané situaci vyřešili namířením děl na československé vojáky, kteří se vzdali a dovolili průchod stádu i celé koloně na německé území.

Americká kolona s koňmi dorazila do Kötztingu 16. května odpoledne. Hank Reed této události nebyl svědkem, jelikož zůstal na zámku, který patřil baronovi Škodovi, majiteli závodu Škoda. Byl to jeden z největších dodavatelů a výrobců zbraní zásobujících Německo.⁸⁸

IV.11. Setkání Reeda a Podhajského

Podhajský měl za úkol vybrat z koní, které Druhá kavalerie zachránila, klisny a hříbata pro přepravu zpět do Rakouska. Reeda překvapila informace, že ne všichni lipicáni jsou z Vídně. Kvůli žalostnému stavu stájí v Kötztingu bylo nutné koně co nejdříve odvézt.

Reed a Podhajský navštívili stáje v Kötztingu, kde na ně čekal Lessing. Společně procházeli stády a Podhajský vybíral koně s výžehy ze Španělské jezdecké školy. Rakouských klisen bylo 219. Zbytek lipicánů byl z Jugoslávie a Itálie. Lessing s Quinlivanem naložili koně, kteří měli odjet do Podhajského domoviny St. Martin. Koně byli na letišti v St. Martin dovezeni 22. května v noci.⁸⁹

Válka sice skončila, ale americká vojska musela obnovit funkční vládu, propustit válečné zajatce a roztřídit množství zabaveného majetku. V Kötztingu stále zůstávalo přes sto zachráněných koní, o které bylo nutné se postarat. Reed nemohl žádat pomoc při péči o koně, jelikož už od manévru v Louisianě roku 1941 zaujalo ministerstvo stanovisko, že koně nejsou pro armádu prioritou.

Do chovatelského programu remontních koní byl zvolen plukovník Fred Hamilton, který zastával názor, že koně stále ještě hrají vysokou roli v armádních zřízeních. Rozhodl, že nejlepší z ukořistěných koní budou převezeni do

⁸⁸ LETTS, *Dokonalá rasa*, s.224–232.

⁸⁹ LETTS, *Dokonalá rasa*, s.233–237.

Spojených států. Hamilton nevybíral koně podle peněžní hodnoty, nýbrž podle kvalit nejvhodnějších pro armádní chovatelský program. Mezi koňmi odvezenými do Spojených států byl i slavný Witez. Koně byli přepraveni do Virginie dne 28. října 1945. Po šestnácti dnech na moři. Všichni koně cestu přežili, dokonce se během cesty narodila dvě hříbata.⁹⁰

⁹⁰ LETTS, *Dokonalá rasa*, s.241–256.

V. Závěr

Jak jsem již zmínila v úvodu, cílem mé práce bylo shrnout informace o osvobozovacím procesu americkými vojsky a o Operaci Kovboj, která se na západě Čech odehrála. Navzdory veškerému úsilí se nepovedlo nalézt žádné primární zdroje, své zřejmě sehrály zájmy z doby před rokem 1989. Všechny archivní zdroje, které se týkaly města Hostouně a hřebčína v Hostouni, byly datovány od roku 1960.

V prvních dvou kapitolách jsem se snažila popsat některé události při postupu amerických vojsk do nitra Čech. Některé z nich, jako třeba vymezení demarkační linie, měly dopad i na samotou Operaci Kovboj. Američtí vojáci se při postupu do nitra Čech většinou nesetkali s odporem německých vojáků. To se ale netýkalo území Sudet, ve kterých žilo převážně německé obyvatelstvo. K bojům došlo jak na Chebsku, tak na Šumavě. Při osvobozovacím procesu docházelo i ke konfliktům, jako například v Plzni, kdy čeští obyvatelé převzali správu města, ale jednotky SS plánovaly dobytí Plzně zpět.

V kapitole o Operaci Kovboj jsem zmínila několik zajímavých jmen. Například jméno Gustava Raua, který se po skončení války stal jednou z nejvýznamnějších osob spojenou s koňmi v Německu. Největší německé jezdecké vyznamenání se jmenuje Rauova medaile a nedaleko závodiště Riem je po něm pojmenovaná ulice. Veterinář Rudolf Lessing po válce zůstal v Německu se svou ženou a dětmi a nadále pracoval jako veterinář. V roce 1986 dostal čestný odznak za zásluhy od rakouské vlády. Ten samý rok byl i Hubert Rudofsky oceněn na představení Španělské jezdecké školy. Generál Patton měl 9. prosince 1945 automobilovou nehodu, při které byl vážně zraněn. I přes vážná zranění, například poškození páteře, se chtěl vrátit zpět do sedla. 21. prosince 1945 Patton umírá na plicní embolii.

Samotná operace byla v práci detailně popsána. Nejvíce jsem čerpala z díla od Elizabeth Letts. Ta se při psaní svého díla opírala především o přímá svědectví a o německé a americké archivní materiály. Mnozí přímí účastníci měli

své zážitky z mise sepsané, leč nepublikované.⁹¹ Byla zmíněna i historie hostouňského hřebčína. Její počátky sahají do doby První světové války, kdy hrabě Karl von Trauttmansdorf-Weinsberk vlastnil v okolí Hostouně 460 ha zemědělské půdy.

Operace Kovboj, která se na území malé obce Hostouň odehrála, byla historickou událostí, která neměla v domácím prostředí náležitou obdobu. Němci, kteří v Hostouni žili, po válce utekli, nebo byli násilím vystěhováni. Hřebčín a dvory se změnil na státní statky se zaměřením na zemědělskou výrobu. Po konci sovětské éry němečtí a čeští obyvatelé znovu obnovili vztahy a spolupracují na oslavách a připomínkách této výjimečné události. Každoročně se pořádají vzpomínkové oslavy, a to i za přítomnosti jezdců z řad amerických vojsk. V Bělé nad Radbuzou a v Růžově jsou vystavěny pomníky padlým vojákům a v Hostouni o Operaci Kovboj informuje tabule na vratech tehdejšího hřebčína, ve kterém došlo prakticky ke sjednocení celého chovného vzorku lipicánů. Na vybudování informační tabule a paměti desky se podílel starosta obce Hostouň Ing. Miroslav Rauch a Military Car Club Plzeň.⁹² Hřebčín v Hostouni je nyní zchátralý. Budova zámku v současné době slouží pro potřeby výchovného ústavu. Jediným ze statků, který stále funguje jako stáje pro koně je statek ve Svržně.

⁹¹ LETTS, *Dokonalá rasa*, s.299–314.

⁹² IHOVÁ, *100 let hřebčína Hostouň*, s.86–87.

VI. Soupis použité literatury

VI.1. Literatura

BALCAR, Bohuslav. *Hvězdy a pruhy nad Chodskem*. Kdyně: nakladatelství RB Print, 2010. ISBN 978-80-254-6865-4.

EMMERT, František. *US Army v Československu 1945*. Praha: Mladá fronta a.s., 2020. ISBN 978-80-5692-2.

FELTON, Mark. *Zachraňte koně!* Brno: CPress, 2019. ISBN 978-80-264-2500-7.

FOUD, David. FOU, Karel. ROLLINGER, Ivan. *Po stopách osvobození. Svoboda nebyla zadarmo*. Kralovice: Reklama Fryček, 2020. ISBN 978-80-270-7476-1.

CHMELÍKOVÁ, Jitka. *Osvobození: liberation Cheb 1945*. Cheb: Krajské muzeum Cheb, 2005. ISBN 80-85018-52-7.

CHURCHILL, Winston S. *Druhá světová válka. VI. Díl Triumf a tragédie*. Praha: nakladatelství Lidové noviny, 1995. ISBN 80-7106-073-9.

IHOVÁ, Karolína. *100 let hřebčína Hostouň*. Praha: powerprint, 2015. ISBN 978-80-87994-35-1.

JIRÁK, Jan. *Osvobození Klatovska 1945-1995*. Klatovy: Okresní muzeum, 1995. ISBN 978-80-905193-1-2.

LETTS, Elizabeth. *Dokonalá rasa*. Jihlava: Arcaro s.r.o., 2017. ISBN 978-80-906222-9-6.

LINDA, Petr. *Patton byl váš nejlepší*. Praha: Nakladatelství AB Praha, 1991. ISBN 80-900297-4-4.

NEUTIL, Jiří. *Druhá světová válka: případ Tachovsko*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010. ISBN 978-80-7043-889-3.

PATTON, George s. *Válka mými očima*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1992. ISBN 80-205-0236-X.

PECKA, Jindřich. *Na demarkační čáře. Americká armáda v Čechách v roce 1945*. 1. vyd. Praha: Akademie věd ČR, 1995. ISBN 80-85270-47-1.

PETER, Brigitte. *HOSTAU 1945. DIE RETTUNG DER LIPIZZANER – WAGNIS ODER WUNDER?* Salzburg: Verlag des „zyklus“ 60 – Tage Magazin, 1982/ 2-4. Jahrgang II.

ROUČKA, Zdeněk. *...A přinesli nám svobodu*. Plzeň: ZR & T, 2005. ISBN 80-239-4702-8.

SKÁLA, Adam a autorský kolektiv. *Dějiny města Plzně 3*. Plzeň: Město Plzeň, 2019. ISBN 978-80-87911-07-5.

WESTERMAN, Frank. *Das Schicksal der weißen Pferde. Eine andere Geschichte des 20. Jahrhunderts*. München: Verlag C.H. Beck, 2012. ISBN 978-3-406-63088-0.

VI.2. Internetové zdroje

American War Memorials Overseas, Inc.: PRIVATE CITIZENS SUPPORTING AMERICA'S HERITAGE. *USwarmemorials* [online]. Wilmington: Centerville Road, 2008 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: https://www.uswarmemorials.org/html/people_details.php?PeopleID=23393

German Bohemian: Heritage Society. *Hostau* [online]. Germany: A Newsletter Magazine, 2006, 12/2006 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: https://www.hostau.org/fileadmin/user_upload/pdf/lipizzaner/2006-12-01_gbhs_heimatbrief.pdf.

Historie města Hostouň. *Hostouň* [online]. Hostouň u Horšosvkého Týna: Město Hostouň, 2008 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: https://www.hostoun.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=4594&id=1254&n=historie%2Dmesta%2Dhostoun.

HOW GENERAL PATTON AND SOME UNLIKELY ALLIES SAVED AUSTRIA'S PRIZED LIPIZZANER STALLIONS. *Historynet* [online]. Arlington: Karen Jensen, 2009 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://www.historynet.com/patton-saves-austrias-lipizzaner-stallions/>.

Marie Bártová, roz. Procházková (* 1922). *Pamět národa* [online]. Praha 2: Post Bellum, 2009 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/bartova-roz-prochazkova-marie-1922>.

Milan Poul. *Pamět národa* [online]. Praha 2: Post Bellum, 2009 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/poul-milan-1931>.

Prof. MUDr., DrSc. Vladimír Beneš. *Pamět národa* [online]. Praha 2: Post Bellum, 2009 [cit. 2022-04-24]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/benes-vladimir-20150305-0>.

VII. Resumé

The work contains information about the liberation process by American troops and Operation Cowboy. This operation took place in the west of Bohemia.

The first two chapters describe some of the events during the advance of American troops into the interior of Bohemia. Some of these events had an impact on Operation Cowboy itself. The clashes in Chebsk and Sumava are also described. The thesis will also mention the course of the liberation of Pilsen, in which the Czech inhabitants took over the administration of the city, but the SS forces planned to recapture Pilsen.

The main theme of the whole thesis is Operation Cowboy. Operation Cowboy, which took place on the territory of the small village of Hostouň, was a historical event that had no proper parallel in the domestic environment. This operation was aimed at rescuing horses that German soldiers had rescued during the Second World War. World War. I will describe the German ideology of the "perfect horse", promoted by Gustav Rau. The history of the stud farm in Hostoun will not be forgotten. Its origins date back to the First World War. I have drawn most heavily on the work of Elizabeth Letts. In writing her work, she relied mainly on first-hand testimonies and German and American archival materials.